

บทที่ ๑

บทนำ

แม้ว่าประเทศไทยจะได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ไปสู่ระบอบประชาธิปไตยมาเป็นเวลา ๔๐ กว่าปีแล้วก็ตาม ก็ยังมีผู้กล่าวถึงว่าประเทศไทยยัง ต้องการการพัฒนาทางการเมืองเพื่อให้มีการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อยู่เสมอ ดังนั้น การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยจึง เป็นเสมือนความฝันของประชาชนอยู่ตลอดเวลา สาเหตุ ที่การพัฒนาทางการเมืองในประเทศไทยเป็นไปอย่างเชื่องช้า ส่วนหนึ่งอาจจะมาจากเหตุผลที่ว่า ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งค่านิยมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจน ขนชั้นผู้ปกครองและบริหารของประเทศอาจจะตามไม่ทัน และไม่สามารถจะปรับตัวให้เข้ากับ ระบบสังคมและบรรยากาศใหม่ ๆ ได้ เมื่อนุคคลกลุ่มผู้มีอำนาจในทางการเมืองยังต้องการหรือมี ทัศนคติทางการเมืองในลักษณะแบบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยแล้ว การพัฒนาระบบทางการเมืองการปกครองไปสู่ระบบประชาธิปไตยจึง เป็นไปในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับ ความ ต้องการของคนส่วนใหญ่

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น แม้ว่าจะ เป็นระบอบที่ถือว่ามวลชนส่วนใหญ่ เป็นที่มาแห่งความชอบธรรมของอำนาจก็ตาม ประชาธิปไตยก็ยังคงต้องการผู้นำที่เป็นกลุ่ม เป็นก้อน จะเห็นได้ว่าในการบุกเบิกประชาธิปไตยในทุกประเทศนั้น ขนชั้นวิชาชีพ ข้าราชการ และผู้มีการ ศึกษาจะต้องเป็นผู้นำให้แก่คนส่วนใหญ่

ในฐานะที่ข้าราชการเป็นชนชั้นนำที่สำคัญกลุ่มหนึ่งในการที่จะนำประเทศไปสู่ระบอบ- ประชาธิปไตย แต่สถาบันข้าราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายปกครองมักจะเป็นสถาบันเดียวที่ถูก โจมตีหรือวิพากษ์วิจารณ์จากมหาชนมากที่สุดในกรณีที่มีการมีเหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางประชาธิปไตย โดยเฉพาะในด้านการใช้อำนาจอันมีชอบธรรมหรือการกดขี่ข่มเหง คนที่ด้อยกว่า การคอร์รัป- ชัน ฯลฯ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้แม้ว่าจะ เป็นเหตุสืบเนื่องมาจากปัญหาสากลและโครงสร้างทาง สังคมก็ตาม เราน่าจะมีการศึกษาถึงทัศนคติทางการเมืองของชนชั้นผู้ปกครอง ซึ่งในวิทยานิพนธ์นี้ จะสนใจเฉพาะฝ่ายตำรวจเท่านั้น

ความสำคัญของปัญหา

ตำรวจเป็นข้าราชการพลเรือนประเภทหนึ่งที่น่าได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคม เสมือนเป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคมให้อยู่ในระเบียบ ภาระหน้าที่ของตำรวจที่มีต่อสังคม เป็นภาระที่หนักซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถในการฝึกฝนทั้งความรู้ในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ อันถือได้ว่าเป็นผู้ที่ทักษะสันติราษฎร์ จะเห็นได้ว่าการเป็นตำรวจเป็นการใช้วิชาชีพอย่างหนึ่ง (Professional) ที่สำคัญยิ่ง ฉะนั้น ตำรวจจึงเป็นอาชีพที่มีเกียรติสูงและได้รับการยอมรับในสังคม

แต่ในขณะเดียวกันนั้น ตำรวจก็จะมีภาพพจน์ในด้านลบปน ๆ อยู่กับความมีเกียรติในสังคม ดังจะเห็นได้ว่าในบ่อย ๆ ครั้งจะถูกโจมตีจากประชาชนโดยทั่วไปในหลายเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการปฏิบัติการที่ขาดความยุติธรรม การรับสินบนหรือการรีดไถ ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากในทุกยุคทุกสมัย โดยฐานะและบทบาทของตำรวจเองเป็นผู้ใช้กฎหมายในการควบคุมสังคมให้เกิดความเรียบร้อย แต่วิธีการปฏิบัติจริง ๆ แล้ว ทำให้ตำรวจบางกลุ่มพยายามใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของตนเองมากกว่าจะให้เกิดความสงบสุขแก่ชนส่วนใหญ่ ฉะนั้น จะเห็นว่าเท่าที่ผ่านมาตำรวจจึงเป็นแหล่งขุมประโยชน์ที่ทุกคนต้องการ โดยเฉพาะผู้มีอำนาจในบ้านเมือง นอกจากจะมีผลประโยชน์ทางด้านส่วนตัวแล้วยังมีผลประโยชน์ในด้านกำลังด้วย ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่พ้นความผูกพันของตำรวจซึ่งเป็นข้าราชการประเภทหนึ่งเข้าไปผูกพันกับนักการเมืองผู้แสวงหาประโยชน์ของตนเอง เท่าที่ผ่านมาจะพบว่าตำแหน่งระดับสูง ๆ ในกรมตำรวจจะเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วย ซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ทางด้านใดด้านหนึ่งอย่างชัดเจน

โดยที่อาชีพตำรวจต้องมีการฝึกอบรมในอาชีพเป็นเวลานาน การศึกษาในครั้งนี้จึงสนใจที่จะทราบทัศนคติต่อการเมืองของตำรวจว่าเป็นอย่างไร ซึ่งถ้าจะพูดถึงการเมืองและการบริหาร เราไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ทั้งสองอย่างต้องสอดคล้องและต้องเชื่อมโยงต่อกัน

การที่ตำรวจถูกโจมตีจากประชาชนหลาย ๆ ฝ่ายในปัญหาต่าง ๆ ถ้าพิจารณาโดยเหตุผลแล้ว แสดงว่าตำรวจได้กระทำการบางอย่างที่ขัดกับหลักประชาธิปไตยที่ยึดถือความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพ การใช้อำนาจเกินขอบเขต การให้อภิสิทธิ์แก่คนบางกลุ่มในการปฏิบัติเหล่านี้เป็นปัญหาการบริหารตามระบอบประชาธิปไตย ปัญหาดังกล่าวจึงทำให้เกิดความสนใจที่จะทราบทัศนคติของบุคคลที่จะมีอาชีพตำรวจโดยตรงในอนาคตว่า แท้ที่จริงนั้นมีทัศนคติในการเมืองและการบริหารในระบอบประชาธิปไตยเพียงไร ซึ่งการศึกษาจะทำให้ทราบถึงกระสวน (Pattern) ของพฤติกรรมในหน่วยงานว่ามีลักษณะอย่างไร ทั้งนี้เพราะลักษณะของหน่วยงานก็คือลักษณะของการฝึกอบรมก็ดี ลักษณะการมีความสัมพันธ์กับบุคคลนั้นก็ดี ย่อมมีผลต่อความแตกต่างในความสัมพันธ์นั้น ซึ่งในกรณีนี้การศึกษาจะเลือกกลุ่มศึกษาจากนักเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน ตั้งแต่ปี ๑ - ปี ๔ โดยนายที่สถาบันดังกล่าวเป็นสถาบันที่ฝึกฝนอบรมบุคคลให้มีลักษณะในการปฏิบัติงาน โดยใช้วิชาชีพซึ่งมีลักษณะต่างจากการศึกษาในสถาบันอื่น ๆ เป้าหมายของการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพกำหนดไว้อย่างแน่นอนกว่าอาชีพอื่น ๆ ฉะนั้น ลักษณะกระสวนของการประพฤติปฏิบัติตลอดจนทัศนคติในด้านต่าง ๆ น่าจะมีลักษณะคงที่ หรือเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เนื่องจากอิทธิพลของสภาพของหน่วยงาน วัฒนธรรมของกลุ่ม ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปี ๒๕๑๔ พ.ศ.ศ. สุวรรณ สุวรรณเวโช^๑ ได้ศึกษาถึงทัศนคติของนายตำรวจที่มีต่อการเมืองและการบริหารงาน โดยศึกษากรณีนายตำรวจนักเรียนสารวัตรและผู้บังคับบัญชาของรุ่นปี ๑๐ จากการศึกษาพบว่ามีลักษณะเป็นแบบชาตินิยมและอนุรักษนิยม คือ เชื่อในความสำคัญ

^๑ พ.ศ.ศ. สุวรรณ สุวรรณเวโช, "ทัศนคติของนายตำรวจที่มีต่อการเมืองและการบริหารราชการ: ศึกษาเฉพาะกรณีนายตำรวจนักเรียนสารวัตรและผู้บังคับบัญชา รุ่นที่ ๑๐" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔).

ของการรักชาติ เห็นคุณค่าของการใช้อำนาจบังคับ เชื่อว่ารัฐบาลจะต้องมีอำนาจในการควบคุมสิ่งต่าง ๆ เห็นว่าลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นภัยต่อประเทศ นักการเมืองไม่ควรเข้าก้าวก่ายงานของข้าราชการประจำ และไม่ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหาร โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้สภาพความเป็นข้าราชการตำรวจต้องเปลี่ยนแปลงไป

ปี ๑๙๖๐ วิลเลียม โกลสเซอร์^๑ ได้ศึกษาเรื่อง "Political Attitude and Behavior" ของนักศึกษาแพทย์และนิติศาสตร์ ซึ่งเขาพบว่ามีความแตกต่างกันในทัศนคติการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองของนักศึกษาแพทย์มีจำกัด และมีค่านิยมที่ยังเป็นแบบประเพณีเดิมอยู่มาก (Conservative) สภาพพวกสังคมนิยมสูงของอเมริกัน การมองหรือความเข้าใจการเมืองของแพทย์จะเป็นลักษณะเดียวกันกับชนชั้นสูงของอเมริกา สืบเนื่องจากแพทย์เป็นอาชีพชั้นสูง ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ลักษณะการทำงานแตกต่างจากงานข้าราชการทั่วไป เขายังชี้ให้เห็นว่า เนื่องจากแพทย์ต้องอบรมและศึกษาอย่างวิทยาศาสตร์ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ก็เป็นไปอย่างวิทยาศาสตร์และเห็นว่านักการเมืองแก้ไขโดยสามัญสำนึก ฉะนั้น พวกแพทย์จึงไม่สนใจการเมือง เพราะอย่างน้อยโอกาสและการยกย่องทางสังคมสูงอยู่แล้ว ซึ่งแตกต่างจากพวกที่เรียนกฎหมาย เพราะพวกนี้ได้รับการศึกษาและอบรมทางการเมืองด้วย ทำให้มองเห็นการเมืองเป็นเรื่องที่จะต้องพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

ปี ๒๕๑๐ วินัย เจนประพันธ์^๒ ได้ศึกษาเรื่อง "ระบบศักดิ์นากับการบริหารราชการ" สรุปได้ว่าระบบศักดิ์นาที่มีอิทธิพลจากการปกครองสมัยก่อนยังมีอิทธิพลแฝงอยู่ในการบริหารราชการของไทยปัจจุบันอยู่เป็นอันมาก เป็นต้นว่า เกี่ยวกับพฤติกรรมบริหารราชการ ข้าราชการไม่ปฏิบัติตนเป็นผู้รับใช้ประชาชนอย่างแท้จริง แต่เป็นเจ้าขุนมูลนาย ข้าราชการถือการปฏิบัติ-

^๑ William A. Gloser, "Doctors and Politics," The American Journal of Sociology (November, 1960), pp. 230-245.

^๒ วินัย เจนประพันธ์, "ระบบศักดิ์นากับการบริหารราชการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญา-มหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๐).

งานเป็นเรื่องส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ข้าราชการยอมรับจากสังคมว่าเป็นผู้มีเกียรติสูง แต่ผลตอบแทนเรื่องเงินน้อย ทำให้เกิดปัญหาตามมา คือ การแสวงหาผลประโยชน์จากราชการในทางไม่สุจริตต่าง ๆ เพื่อนำไปจัดหาหรือรักษาเกียรติสูงส่งที่มีนั้นไว้ให้ได้ นอกจากนั้น การใช้ระบบอุปถัมภ์ในวงราชการก็จะพบได้ทั่วไป และที่สำคัญคือระบบศักดินาส่งเสริมการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง เป็นปัญหามุ่งยากมากในการกระจายอำนาจ และประชาชนเองก็ห่างเหินกับฝ่ายบริหาร มิได้ควบคุมการบริหารอย่างประเทศตะวันตกที่ปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาชนยังถือว่าการปกครองบ้านเมืองเป็นเรื่องของหลวง ของผู้มีอำนาจวาสนา

ปี ๒๕๑๘ อีราวุฒิ คงปรีชา^๑ ได้ศึกษาเรื่อง "อิทธิพลของคติฐานเกี่ยวกับคนในองค์การต่อการพฤติกรรมกรรมการบริหาร" โดยศึกษากรณีของกรมไปรษณีย์โทรเลข เพื่อต้องการทราบว่า นักบริหารของกรมไปรษณีย์โทรเลขมีทัศนคติต่อข้าราชการของกรม และมีคติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของตนและพฤติกรรมบริหารอย่างไร โดยกำหนดคติฐานและกำหนดพฤติกรรมกรรมการบริหาร เป็น ๔ ประการ คือ แบบเผด็จการ (Autocratic) แบบเผด็จการที่มีเมตตาธรรม (Benevolent Autocratic) แบบปรึกษาหารือ (Consultative) แบบการเข้ามีส่วนร่วม (Participative) จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างคติฐานเกี่ยวกับคนในองค์การ กับพฤติกรรมที่แสดงออกของนักบริหาร ซึ่งปรากฏว่านักบริหารมีคติฐานต่อบุคคลกรมไปรษณีย์โทรเลขค่อนข้างดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๘๗ และพฤติกรรมในการบริหารส่วนใหญ่เป็นแบบปรึกษาหารือ คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๔๖

^๑ อีราวุฒิ คงปรีชา, "อิทธิพลของคติฐานเกี่ยวกับคนในองค์การต่อการพฤติกรรมกรรมการบริหาร: ศึกษากรณีกรมไปรษณีย์โทรเลข" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘).

แนวความคิดในทางทฤษฎี

จากการศึกษาของ ทินพันธ์ นาคะตะ ศึกษาถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย พบว่ายังไม่เอื้ออำนวยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ระบบการศึกษาชั้นอุดมศึกษายังถูกรอบงำโดยวัฒนธรรมทางการเมืองที่ขัดกัน ๒ แบบ คือ มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมค่อนข้างสูง^๑ นอกจากนี้ กมล สมวิเชียร ยังได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความสนใจการเมืองของนักศึกษาไทย ล้วนใหญ่จะไม่ค่อยสนใจการเมืองและมีค่านิยมแบบอนุรักษนิยม คือ ยังเคารพในฐานะและอำนาจของผู้ปกครอง^๒ จากการศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่านักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษายังมีทัศนคติในทางการเมืองที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตย นอกจากสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังมีความสนใจในสถาบันการศึกษาที่เทียบเท่าอุดมศึกษา คือ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพราะโดยลักษณะของการศึกษาอบรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ เพราะเป็นการศึกษาการฝึกรบเพื่อมีอาชีพตำรวจในอนาคต การฝึกรบทำให้รู้จักระเบียบวินัย การเคารพ เชื้อพ้องระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาเช่นเดียวกับทหาร โดยนัยดังกล่าวจึงน่าจะสนใจว่าฐานะนักเรียนนายร้อยตำรวจเป็นการศึกษาระดับอุดมศึกษาประเภทหนึ่ง ทัศนคติของนักเรียนนายร้อยตำรวจต่อการเมืองเป็นไปในลักษณะเช่นเดียวกับนักศึกษาทั่วไป หรือมีลักษณะแตกต่างออกไปซึ่ง เป็นเรื่องที่จะได้ทำการศึกษาต่อไป

ในเบื้องต้นก่อนที่จะทำการศึกษาด้านทัศนคตินั้น เราควรที่จะได้กล่าวถึงคำจำกัดความของคำว่าทัศนคติก่อน

^๑ Thinapan Nakata, The Problems of Democracy in Thailand: A Study of Political Culture and Socialization of College Students, (Bangkok: Praepittaya, 1975), pp. 248-262.

^๒ กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยในสังคมไทย, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖).

เซอร์เทน กล่าวว่า ทักษะนี้หมายถึงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่เรามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง^๑

ณรงค์ สินสวัสดิ์ ได้ให้ความหมายไปในเชิงตีค่านิยม (Value judgement) กล่าวคือ หมายถึงการที่บุคคลคิดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือคนใดคนหนึ่ง หรือการกระทำอันหนึ่งในทำนองที่ว่าดีหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่^๒

ชัตติยา กรรณสูต ใช้ในความหมายถึงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งก็ตาม ในลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) อันเป็นรากฐานเบื้องต้นหรือมีผลให้เกิดการกระทำหรือการแสดงออกที่เรียกว่าพฤติกรรม แต่ทักษะนี้กับพฤติกรรมที่แสดงออกนี้อาจไม่สอดคล้องต้องกันเสมอ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพล ทักษะนี้เป็นสิ่งที่เกิดจากผลของปัจจัยต่าง ๆ อันเป็นภูมิหลังของบุคคลนั้น เช่น ชาติ กำเนิด การศึกษาอบรม และประสบการณ์ชีวิต^๓

เมื่อพิจารณาถึงคำจำกัดความของคำว่าทักษะนี้ต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าทักษะนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๒ ประการ ประการแรก องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive component) เป็นความเชื่อและความคิดเห็นจริงต่าง ๆ ประการที่สอง องค์ประกอบทางความรู้สึกหรืออารมณ์ (Feeling or affective component)

^๑ Arron Serttain, Psychology Understanding Human Behavior, (New York: McGraw-Hill Book Co.), p. 280.

^๒ ณรงค์ สินสวัสดิ์, จิตวิทยาทางการเมือง, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล, ๒๕๑๘), หน้า ๒๐-๒๑.

^๓ ชัตติยา กรรณสูต, ทักษะคิดในการปฏิบัติงานของข้าราชการ, เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ อันดับที่ ๒๘๘, หน้า ๒-๓.

ความรู้สึกทางอารมณ์เกี่ยวกับความเชื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะแสดงออกโดยสีหน้าท่าทาง เมื่อคิดหรือพูดสิ่งนั้น และประการสุดท้าย องค์ประกอบแนวโน้มของการกระทำหรือพฤติกรรม (Action tendency or behavior component) คือความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ย่อมหมายถึงแนวทางปฏิบัติ เมื่อแสดงออกโดยไม่ต้องฝืนต่อความรู้สึก และความคิดในองค์ประกอบข้างต้น^๑

เมื่อได้พิจารณาถึงความหมายของคำว่าทัศนคติแล้ว ก็ควรจะพิจารณาถึงคำว่าการเมืองและการปกครอง โดยปกติคำ ๒ คำนี้ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การเมืองเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงลักษณะการปกครองและการบริหาร ในระบบการเมืองของประเทศไทยได้ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมากกว่า ๔๐ ปี นับตั้งแต่การปฏิวัติยึดอำนาจเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่โดยพฤตินัยระบอบดังกล่าวได้ล้มลุกคลุกคลานมาตลอด ซึ่งอาจจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม มีนักวิชาการทั้งของไทยและต่างประเทศได้วิเคราะห์อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในแง่ของอุดมการณ์ ค่านิยม และวัฒนธรรม กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งในการศึกษาถึงทัศนคติของนักเรียนนายร้อยตำรวจก็เช่นเดียวกัน จะได้นึกถึงแนวทางประชาธิปไตยเป็น เกณฑ์สำคัญ

คำว่า ประชาธิปไตย มีความหมายเป็น ๒ นัยด้วยกัน คือ ในฐานะเป็นระบอบปกครอง (An institutional form of government) กับประชาธิปไตยในฐานะเป็นวิถีในการดำเนินชีวิต (A way of life) ในฐานะเป็นระบอบการปกครองความหมายค่อนข้างสับสน เพราะทุกระบบของการปกครองในปัจจุบันก็ถือว่าเป็นประชาธิปไตย^๒ ส่วนการพิจารณา

^๑ Jonathan L. Fredemen, J. Merrill Carsmith and David O. Sers, Social Psychology, (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, Inc, 1970), pp. 246-247.

^๒ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, อุดมการณ์ทางการเมือง, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, ๒๕๑๗), หน้า ๕๓.

ประชาธิปไตยในฐานะ เป็นวิถีทางของการดำเนินชีวิต เป็นการพิจารณาในชั้นมูลฐานโดยพิจารณา จากค่านิยม ทศนคติ แนวความคิด ความเชื่อ เป็นสิ่งกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการ ประพฤติในชีวิตประจำวันของบุคคล นอกจากนั้นประชาธิปไตยก็ยังแบ่งออกเป็นประชาธิปไตย- เสรีนิยม (Liberal democracy) ซึ่งได้แก่ประชาธิปไตยแบบอเมริกา และแบบสังคมนิยม (Democratic socialism) ซึ่งได้แก่ของประเทศยุโรปตะวันออก

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะพิจารณาทั้งในด้านที่เป็นวิถีทางของการดำเนินชีวิต และระบอบ การปกครอง และถือเอาประชาธิปไตย เสรีนิยม เป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ เพราะเป็น ระบอบที่ตรงกับสภาพเศรษฐกิจและการเมืองของไทย ในฐานะวิถีทางของการดำเนินชีวิต ประชาธิปไตยเปรียบเสมือนหลักคำสอนหรือแนวความคิดซึ่งอยู่ในภาวะจิตใจ^๑ (A state of mind) ที่จะแนะแนวทางขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต แนวความคิดพื้นฐานประชาธิปไตยเป็น เรื่องของปัจเจกนิยม (Individualism) มีหลัก ๓ ประการ คือ

๑. แนวความคิดเกี่ยวกับภราดรภาพ (Fraternity) ซึ่งถือว่ามนุษย์ทุกคนล้วนเป็น พี่น้องกัน การมองคนในแง่ดี การมีศรัทธาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน

๒. แนวความคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ (Liberty) ซึ่งถือว่ามนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพที่จะ แสดงความคิดเห็น ให้ความสำคัญของความมีเหตุผล (Rational empiricism) การตัดสิน ร่วมกัน

๓. แนวความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาค (Equality of right) ซึ่งถือว่าทุกคน มีความเท่าเทียมกันโดยพื้นฐานทางกฎหมายและทางการเมือง แต่เนื่องจากมนุษย์มีความแตก ต่างทั้งกายภาพและจิตใจ ความเสมอภาคที่จากการได้รับ เท่าเทียมกัน จึงหมายถึงความเสมอ-

^๑ T. V. Smith, and E. C. Lindeman, The Democratic Way of Life, (New York: The New American Library of World Literature, Inc., 1963), p. 7.

ภาคในโอกาส (Equality of opportunity) คือ กฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ในการแข่งขันจะต้องเสมอภาค

ในฐานะที่เป็นระบอบการปกครองประชาธิปไตย หมายถึงวิธีการและกลไกที่ประกอบในด้านกระบวนการ กติกา และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ในการใช้อำนาจในทางการปกครอง ซึ่งอยู่ภายใต้หลักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ดังกล่าว ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยเสรีนิยมตะวันตกมีหลักการ ดังนี้^๑

๑. การกำหนดให้มีการเลือกตั้งโดยเสรี (Free election) เพราะถือว่าอำนาจประชาธิปไตยมาจากประชาชน ประชาชนจะเลือกตัวแทนขึ้นใช้อำนาจในการปกครองตนเองโดยการเลือกตั้งที่ปราศจากการขู่เข็ญหรือความไม่เป็นธรรม

๒. การให้สิทธิในการคัด เติม โต้เถียง โดยใช้เหตุผลและด้วยความบริสุทธิ์ใจ (The right to oppose)

๓. หลักสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นเหตุผลโดยเสรี (The free competition of ideas) เพื่อประโยชน์ในการหาทางเลือกของนโยบายหรือการตัดสินใจที่ดีที่สุด

๔. หลักการปกครองภายใต้กฎหมาย (Rule of law) ซึ่งตราขึ้นโดยกระบวนการปรึกษาหารือ (Deliberative process) มาอย่างถูกต้อง ไม่ยอมรับการปกครองโดยอำเภอใจของบุคคล (Rule of men)

๕. การตัดสินใจโดยอาศัยเสียงข้างมาก แต่ในขณะเดียวกันก็ให้ความคุ้มครองแก่ฝ่ายเสียงข้างน้อย (Majority rule and minority rights)

^๑ ธีรพล ชันทไชย, "อุดมการณ์ประชาธิปไตยของสมาชิกสภาผู้แทน," วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, ปีที่ ๑๖, (เมษายน ๒๕๑๔), หน้า ๑๕๗-๑๕๘.

โดยสรุป ทักษะคติในทางการเมืองก็คือ ความรู้สึกนึกคิดในเรื่องพื้นฐานด้านความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพ และความเชื่อเกี่ยวกับกติกาของการเมืองในระบบประชาธิปไตย เกี่ยวกับที่มาแห่งอำนาจ การใช้อำนาจ และผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้อำนาจในการปกครองนั้น

สมมติฐานของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องนี้ มีข้อสมมติฐานอย่างกว้างขวางคือ นักเรียนนายร้อยตำรวจซึ่งเป็นนักศึกษาที่ทำการศึกษาคำวาทศาสตร์และปฏิบัติในการเข้าสู่อาชีพตำรวจโดยตรง การอบรมให้อยู่ในระเบียบวินัย เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นไปในรูปแบบที่มีระเบียบอย่างเคร่งครัด การได้รับการศึกษาอบรมดังกล่าวน่าจะมีผลต่อทัศนคติ (Attitude) ในทางการเมืองแบบประชาธิปไตยค่อนข้างน้อย แต่น่าจะมีส่วนส่งเสริมทัศนคติทางการเมืองแบบเผด็จการมากกว่า

จากข้อสมมติฐานกว้าง ๆ ดังกล่าว อาจแยกเป็นสมมติฐานย่อย ๆ ดังนี้

๑. นักเรียนนายร้อยตำรวจในชั้นสูงกว่า จะมีทัศนคติในทางการเมืองแบบประชาธิปไตยน้อยลง หรือในทางกลับกัน จะมีลักษณะของเผด็จการสูงกว่านักเรียนนายร้อยตำรวจในชั้นต้น ๆ

๒. นักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีสถานภาพสังคมของครอบครัวสูง (วัดโดยอาชีพรายได้ของบิดามารดา) จะมีทัศนคติในทางการเมืองที่เป็นเผด็จการมากกว่านักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีสถานภาพสังคมต่ำ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อต้องการทราบทัศนคติในทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

๒. หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางด้านภูมิหลังของครอบครัว อันได้แก่อาชีพ รายได้ และการศึกษาของบิดามารดา กับทัศนคติในทางการเมือง

๓. หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางด้านสังคมกรรม (Socialization) ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ เช่น การศึกษา การฝึกอบรมในสถาบัน การเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง เช่น ความสนใจการเมือง การอ่านหนังสือพิมพ์ การเข้าร่วมฟังอภิปรายภายนอกสถาบัน กับตัวแปรทางทัศนคติทางการเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

๑. ทำให้ทราบถึงกระสวนพฤติกรรม (Patterns) ทางด้านการเมืองและการปกครองของนักเรียนนายร้อยตำรวจซึ่งจะไปเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในอนาคต ว่ามีความแตกต่างในระดับเพียงไร (Degree) เมื่อพิจารณาแยกเป็นแต่ละชั้นปีที่เรียน

๒. ทำให้ทราบถึงปัญหาของโครงสร้างของหน่วยงานซึ่งจะมีอิทธิพลต่อสมาชิกในหน่วยงานว่าควรจะต้องมีการแก้ไขอย่างไรบ้าง

๓. ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยตำรวจว่ามีแนวโน้มอย่างไรบ้าง

๔. เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและมองปัญหาให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น.